

- A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés
- Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása, figyelembe véve a gyermeki személyiségvonásokat és szükségleteket (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok, beszélgető körök, interaktív játékok)
- Megfelelő anyagválasztással, kifejező előadásmóddal, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználásával a gyermeki beszéd-kommunikáció fejlesztése.
- A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében.
- A mesélés szerepének megismertetése a szülők körében, a szülők nevelési szemléletének formálása.
- A mese megfelel a kisgyermek szemléletmódjának, világképének. A mese - képi és konkrét formában, a bábozás és dramatizálás eszközeivel is feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

2.3. A verselés, mesélés tartalma

A mese vers a gyermek számára a leghatékonyabb tanulási forma, létszükséglet, olyan érzelmi, értelmi és erkölcsi értékeket közvetít, amely megalapozza a gyermek pozitív személyiségjegyeit.

Fontos szempont, hogy magas szintű irodalmi élményt nyújtunk a gyermek számára. A művek kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság, amelyet segít a jól felszerelt könyvtárunk.

A mese – versmondás lényeges elemeit – metakommunikációs eszközöket (testbeszéd, tekintet) az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek.

Alkalmazza a drámajáték elemeit, az ismerkedő játékokat, a csoportépítő játékokat, amely során saját emlékeik, képzeletük alapján élik át a gyermekek a helyzeteket, szituációkat.

Követelmény, hogy az óvónő – mese-vers tevékenység során – emlékezetből meséljen, verseljen (kivételt képeznek a folytatásos történetek, pl. alvás előtt). Olyan feltételeket teremtsünk, hogy a mese – vers tevékenységen minden gyermek részt vegyen.

MESE – VERS TARTALMA			
	3-4 éves korban	4 - 5 éves korban	6-7éves korban
Népi Mondókák	(10-12) altatók, hintáztatók, ujjkiszámolók, höcögtetők, simogatók, stb.	(4-5) környezetről, időjárásról, az évszakok megfigyeléséről, természeti jelenségekről, tárgyakról, állatokról	(4-5) felelgetős, kiszámolós, tréfás mondókák, párválasztók, találós kérdések, közmondások
Versek	(3-4) rövid versek állatokról, természetről, ritmikus mozdulatokkal kísérve	(6-7) kiolvasók, vidám, groteszk, humoros témái: évszakváltás, természet szépségei	(15-20) gyermekek élményeihez kapcsolódó versek, ünnepek, hagyományok, jeles napok
Mese	(10-14) rögtönzött történetek, láncmesék	(10-15) állatmesék, népmesék, kortárs, klasszikus mesék, párbeszédes és elbeszélő történetek	(15-20) népköltészet, kortárs, klasszikus tündérmesék, tréfás- verses-, mű mesék, folytatásos mesék, elbeszélő történetek, önálló mesebefejezés, önálló mesekitalálás
Dramatizálás	Állatok hangjának, mozgásának utánzása	Állatmesék párbeszédeinek eljátszása, kedvelt epizódok feldolgozása	Hosszabb történetek, saját készítésű díszletek felhasználásával, szerepek önálló elosztásával. Drámajáték alkalmazása.
Bábozás	Az óvónő bábjátéka ujjbáb használata	Az óvónő bábjátéka, síkbábok önálló használata	Önállóan bábozzanak, saját készítésű bábozat is használjanak, szívesen bábozzanak kiscsoportosoknak, (zsákbábok, kesztyűbábok)

2.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Önállóan mondanak rövidebb-hosszabb verseket, rigmusokat.
- Megjegyeznek 10-14 mondókát, 6-8 verset és 10-15 mesét.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a maguk és társaik szórakoztatására.
- Képesek saját vers és mesealkotásra, összefüggő mese, történetet kitalálására, annak mozgásos megjelenítésére kifejezésére.
- Elkezdett történeteket fantáziájuk segítségével folytatni tudnak.
- A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- Szívesen nézegetnek könyveket, vigyáznak az épségükre.
- A térbeli irányokat, viszonyokat, illetve verbális kifejezéseket helyesen használják.
- A szülők részt vesznek mesék közös feldolgozásában,
- Visszajelzésekből értesülünk, hogy gyakoribbá válik a szülők otthoni mesemondása
- Szívesen hallgatják a népmeséket, népi hagyományokat felelevenítő mondókákat, rigmusokat, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág meséit.

3. Ének, zene, énekes játék, gyermektáncú

3.1. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc célja

Az örömet adó ölbeli játékok, népi gyermekdalok, énekes játékok, a kortárs művészeti alkotások által alakul, a zene iránti érdeklődés, formálódik a zenei ízlés, esztétikai fogékonyság.

Célunk, hogy a gyermek cselekvő módon fedezze fel környezetét, és olyan tapasztalatok birtokába jusson, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Ismerje meg a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, tanulja meg ezek szeretetét, védelmét.

3.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Megfelelő légkör kialakításával az érzelmi motiváltság biztosítása.
- A gyermekek minél több olyan zenei élményhez juttatása, amely megalapozza zenei anyanyelvüket, fejleszti gondolkodásukat és kommunikációs képességeiket.
- A gyermekek zenei képességének (hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, harmonikus, szép mozgásának), kreativitásának fejlesztése, énekes népi játékok, az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével
- A zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan örömteli, érzélem gazdag, szép, tiszta éneklésre szoktatás, az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok)
- Az énekes játékok eszközeivel különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszédek, dramatizálás gyakorlása
- Az önkifejezés újabb lehetőségének felkínálása a zenei improvizációra való ösztönzés (mozgás rögtönzése zenére, dallam, ritmus variációk kitalálása)

3.3. Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc tartalma

A zenei nevelés programja minden csoportban az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével tervezett tevékenység. A zenei anyag feldolgozása Kodály Zoltán irányelvei és Forrai Katalin szakmai útmutatása alapján történik.

A program, zenei anyagát hangsúlyosan alkotják a népi mondókák, ölbeli játékok, pentaton hangkészletű 6 hangterjedelmű népi dalos játékok, a zenei átélést segítő, kreatív mozgások, hangulatokat, érzelmeket közvetítő zenehallgatás, dalanyag, a készségfejlesztés zenei elemei és a hangszeres előadások

A zenei anyag kiválasztása, tervezése az évszak és az ünnepkör figyelembevételével történik. A zene, mint az önkifejezés egyik eszköze állandóan jelen van a nap folyamán, melynek során nagy gondot fordítunk az élő befogadó zenei tevékenységre, sokszori gyakorlására, s az ehhez kapcsolódó, szép, esztétikus mozgásra.

Az ölbeli játékok helye szerepe a beilleszkedési időszakban jelentős és a mindennapokban gyermekek közösségi nevelésében fontos szerepet tölt be. Játék közben is adódik lehetőség zenei élményszerzésre, így pl. dúdolgatásra, énekelgetésre, amely oldott, derűs légkörben, a gyermekek önkéntes érdeklődésére és részvételére épül. Fontos szempontnak tekintjük az óvónő pozitív mintaadását, a helyes artikulációt és a tiszta éneklést.

Zenei élményeket szereznek a gyermekek spontán játék közben, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenység által.

3 – 7 éves korban a tanulás szervezeti formája: tervszerű, kötetlen foglalkozás, hetente 1 alkalommal. A kezdeményezések kapcsán mindvégig törekszünk a gyermek érdeklődésének felkeltésére és fenntartására. Lehetőséget teremtünk egyszerű táncos lépések gyakorlására, mint pl. körben járás, ringatózások rugózások, mely a gyermekek harmonikus mozgását segítik elő.

5-7 éves korban a szép, tiszta éneklésre és a harmonikus mozgásra helyezzük a hangsúlyt. Ebben a korban már képesek az önállóságra, ezért nem szükséges, hogy az óvónő végig együtt énekeljen velük. A mozgással kísért egyöntetű szép, tiszta előadás megvalósítása tudatos cselekedtetésre épül (testtartás, tekintet, hangsúly, hanglejtés, ritmus).

Éneklés közben beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztésére, a hangzók helyes formálásának gyakorlására, beszédtechnika fejlesztésére, fogalomalkotás, szókincs bővítés, beszédhibák javítására is lehetőség nyílik.

Óvodánkban alkalmazott zenei eszköztár: különböző méretű dobok, zörgő dobok, különböző méretű cintányérok, háromszögek, ritmus hangszerek, xilofon, furulya, saját készítésű hangszerek felhasználása (termések, pengettyű, nádi hegedű...), audiovizuális eszközök (CD lejátszó, bluetooth-os hangszóró, videó) szakmai könyvek, az énekes dalos játékokhoz felhasznált eszközök, saját, csoportra jellemző egyéb énekes kelléktár.

3.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Ismernek 10-15 mondókát, 20-25 különböző hangkészletű és szöveghosszúságú népi gyermekjátékdalt, néhány alkalmi dalt, műdalt.
- A gyermekek bátran, egyénileg is tudnak mondókázni, énekelni.
- Szívesen és örömmel vesznek részt énekes játékokban.
- Ismerik a zenei fogalom párok jelentését.
- Képesek érzékeltetni az egyenletes lüktetést, a motívum hangsúlyokat és a ritmust különböző mozgásformákkal kifejezni.
- Felismerik a tanult dalokat dúdolásról, hangszerjátékról, jellegzetes részletekről.
- Próbálkoznak az improvizálással.

- Képesek dallambujtatást végezni.
- Ismernek egyszerű ritmushangszereket, azokat tudják használni.
- Képesek élvezettel, figyelemmel, érdeklődéssel végighallgatni a zenei bemutatásokat.

4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az emberismereteinek döntő részét vizualitás, látás által nyeri. A vizuális nevelés látásnevelés, képzetek, utánzás, gyakorlás segítségével. A látás sajátos gondolkodás. Ismeretek, gondolatok lejegyzésének első lehetősége, az ábrázolás a vizuális nyelv egyik formája. A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. Óvodásaink számára a szabad rajzolás az egyik legjelentősebb önkifejezési mód, mely során a gyermek (sémákat), vagy másképpen szimbólumokat használ. A „sémák” alapformák, amelyek a valóságról szerzett tapasztalatok során folyamatosan gazdagodnak. A papíron nyomot hagyó rajzeszközök (ceruzák, tollak, zsírkréták, stb.) a funkció öröm érzését keltik a firkáló gyermekekben. A különböző motívumok szabad kombinálásával jut el a gyermek a formákig, majd a kompozíciók megalkotásáig. Amit a világról tud, ábrázolásában is el tudja mesélni, amit nem tud ábrázolni, azt hozzámeséli.

Az ábrázoló tevékenység célja, nem maga a tevékenység során létrejövő bármiféle alkotás, vagy annak esztétikai értéke, hanem maga az örömteli cselekvés. A létrejövő „mű” jelzés a gyermek ismereteiről, érzelmi életéről, képzügyességének fejlettségéről.

Az ábrázoló tevékenység során a szülők hozzájárulásával változatos sokféle eszközt biztosítunk a gyermekek számára. Igyekszünk megtanítani az eszközök célszerű használatát. Figyelünk a helyes szokás és normarendszer (ülés, testtartás, kézmosás, stb.) kialakítására. Olyan légkört teremtünk, amelyben a gyermekek egyéni élményeiket, a közös megfigyeléseket, elképzeléseiket, saját elgondolásaik szerint újra alkothatják, ahol megjelenik szűkebb és tágabb környezet megismerésén belül a szülőföldhöz való kötődés. Fejlesztő eljárásunk alapja, hogy önmagához képest fejlődjön, lépjen előre a gyermek. A lehetőségek megteremtésével a gyermeki fejlődés mozgatórugója az önfejlesztés lesz, hiszen a gyermek is arra törekszik, hogy alkotásai egyre jobban hasonlítsanak a valóságra. A segítség módját illetően várjuk ki először, hogy mit alakít ki magától a gyermek, s ne arra gondoljunk, hogy mit kell tudnia a gyermeknek. (E tekintetben szemléletváltás szükséges.)

Az iskolakezdéshez a fentiek mellett fontos hogy kialakuljon a finom motorikus koordináció, a vizuális észlelés, megfigyelés, emlékezet megfelelő fejlettsége, mely egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához, így a terület fejlesztése, szintén a fejlesztő tevékenység fontos eleme.

Programunkban a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

4.1. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka célja

Az esztétikai tartalmú élmények által alakul a gyermekek vizuális észlelése, az emlékezete, képzelete, a vizuális gondolkodás.

4.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Az önálló gyermeki alkotó tevékenység feltételeinek megteremtése, örömteli alkotólétkör kialakítása.

- Mozgással, cselekedtetéssel, vizuális élmények biztosításával, az észlelő funkciók változatos gyakoroltatásával, párhuzamosan végezhető tevékenységszervezéssel sokszínű tapasztalatok nyújtása.
- A belső képek gazdagítása gyermeki ábrázolás ösztönzése, változatos lehetőségek felkínálásával.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása. fejlesztése a népi motívumok alkalmazásával
- A gyermeki élmény- és fantázia világának gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó alakító önkifejezés és önérvényesítő gyermeki tevékenység fejlődésének segítése.
- Önértékelésre, egymás munkájának megbecsülésére nevelés.
- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilvánulásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: (pl. megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése. stb.)
- Az ábrázolási tevékenységében lassan fejlődő, (diszgráfia tüneteit mutató) gyermekek egyéni fejlesztése, folyamatos jelzés a szakemberek felé.
- Szociális hátrányok enyhítése ábrázolás eszközeinek biztosításával
- Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Fontos az ábrázoló tevékenység fejlesztésében:

- A technikák megismertetése, gyakorlása 3-4 éves korban, bővítése a többi életkorban.
- Témánként több technikai megoldás felkínálása, feltételeinek biztosítása a kreativitás fejlesztése és a változatosabb gyakorlás érdekében
- Élményre alapozott, jól kigondolt témaválasztás
- A vizuális nevelés komplex beillesztése a nevelési rendszerbe

4.3. Az ábrázoló tevékenységek színterein a feltételek megteremtése

Csoportszobában szabadon folyó ábrázoló tevékenységhez biztosítunk „műhelysarkot”, elkülönített asztal, polcos szekrény, ahol az ábrázoláshoz szükséges eszközök (festék, ecset, ceruza, színes ceruza, filctoll, gyöngy zsírkréta, agyag, gyurma, papír, olló, és más anyagok a gyermekek számára elérhetőek, biztonságos az elhelyezésük.

A dramatikus játékoknál bábok, kosztümök, építők, kirakók szabad elérése mellett félkész termékek, játékok, anyagok biztosítása a díszletek, hátterek, jelmezek megalkotásához.

A csoportszobában tervezett ábrázoló tevékenységhez változatos helyszín, anyag és eszközök (dobozokon, fatörzsön, paravánon, táblán, csempén, stb) biztosítása, valamint tárolási lehetőség az elkészült munkáknak

Szabadtéren, pl. az udvaron a gyerekek számára biztosítunk állandó helyen asztalt, széket, táblát, krétát, s egyéb eszközöket. A természetben élménygyűjtés, növényekből, termésekből, alkalmi játékok készítése a gyerekekkel.

Az épített környezetben falu-kép, város-kép, házak és udvaruk, valamint azok lakóinak megfigyelése, múzeumok, könyvtárak, színház, bábszínház látogatása.

4.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A rajzolás, mintázás, kézimunka kedves örömteli tevékenységgé válik.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne, esztétikai véleményt alkotni.
- Kézmozgásuk lehetővé teszi az egyre finomabb mozdulatokat kívánó feladatok elvégzését. a vizuális észlelésük, megfigyelésük, emlékezetük fejlődik
- Az eszközöket készségszinten kezelik.
- Ismerik a különféle ábrázolási technikákat, anyagokat, azokat képesek önállóan megválasztani és alkalmazni, szükség esetén közös feladatokban együttműködni.
- Képzőművészetükben megjelenik a tér, síkba való átfordítása.
- Munkáikban tükröződnek a világról szerzett egyre valósabb ismeretük, de elsősorban érzelmi megnyilvánulásai, kialakul saját forma-nyelvük.
- A gyermekek alkotására jellemző, a részletező formagazdagság, a színek változatos használata.
- A kiemelt figyelmet igénylő-tehetséges gyermekek szabad önkifejezése megvalósul
- Életkoruknak és fejlettségüknek megfelelően ismernek népművészeti elemeket, szokásokat, hagyományokat, nemzeti szimbólumokat.

5. Mozgás

A mozgás fejlődését a születéstől a kisgyermekkorig általában figyelemmel kísérik, fontosnak tartják. A járás megtanulása után azonban már kevesebb figyelem irányul erre a területre. Programunkban centrális helyet foglal el a mozgásnevelés, amely a fejlesztés alapjául szolgál. Alapvetőnek tartjuk a mozgásfejlődés folyamatos nyomon követését, megsegítését, regisztrálását. A fejlődést segíteni ugyanis, csak a meg lévő szinthez igazodva lehet. Miközben mozog a gyermek, tapasztalatokat gyűjt, fejlődik, csont és izomrendszere, alakulnak mozgás koordinációi, testi képességei, pontosabbak, finomabbak lesznek mozdulatai, észlelési funkciói. Számunkra az igazán érthető és feldolgozható információ, amit megtapasztal mozgás és tevékenység útján. A tanulási zavarok kialakulásának megelőzésében kulcsfontosságú a széleskörű mozgásfejlesztés.

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágra értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is.

A mozgás sokoldalú tevékenység, feladatrendszere az egész óvodai életet átszövi. A szabad játék tevékenységén, a testnevelési foglalkozáson túl jelen van a különböző nevelési területeken, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenységben is.

Programunkban a mozgáson keresztül pedagógiai és pszichológiai feladatokat egyaránt megvalósítunk. A mozgásfejlesztés fő feladatait – a nagymozgások, szem-kéz-láb koordináció, egyensúlyérzék, finommotorika fejlesztését – természetes módon építjük be a gyermekek tevékenységébe.

5.1. Mozgás célja

A rendszeres mozgás, a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásigény kielégítése során megalapozódik a mozgás szeretetére épülő egészséges- életvitel és életmód.

5.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Rendszeres, mindennapi mozgással, az egészséges életmódot erősítő tevékenységek biztosítása, az egészséges életvitel kialakítása, a gyermekek egészségének megőrzése, edzése

- A játékos mozgás, torna által a mozgásigény kielégítése, felkeltése mozgáskultúra fejlesztése, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vételével
- Nevelési feladatok megvalósításához, mozgásos tapasztalatok, tervezése és a mindennapi gyakorlati megvalósítása
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása, mozgásra készítendő biztonságos környezet kialakítása
- Játékos mozgásban az értelmi és szociális képességek, társra figyelés fejlesztése
- Testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), fizikai erőnlét a koordinációs készségek, és a térérzékelés tudatos fejlesztése
- Az egyéni lemaradásokat kompenzáló speciális mozgásos játékok közvetítése, a hátránnyal küzdő gyermekeknél. (Biztonságban végezhető mozgásélmény feltételeinek megteremtése, a csoportszobában és az udvaron egyaránt.)
- A szülőkkel együttműködve, a gyermekek egyéni érdeklődésének, temperamentumának figyelembe vételével differenciált (prevenció, korrekció, tehetséggondozás) mozgáslehetőség biztosítása, ill közös mozgásos programok szervezése

5.3. A mozgás hatása a képességfejlesztésben

Hatása az értelmi képességek fejlődésére:

- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri felidézésével fejlődik a gyermekek vizuális memóriája.
- A testrészek, téri irányok, formák bemozgásával, megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapszik szókincsük.
- A konkrét, mozgásos tapasztalatok beépülése segíti az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődését.

Hatása szociális képességek fejlődésére:

- A saját testéről szerzett tapasztalat és a mozgásos képességeinek megismerése, a mozgás feletti kontroll kialakulása segíti az „én tudat” fejlődését a „szociális én” erősödését. Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulását.
- A közös, örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolatai kiszélesednek. A társakkal végzett együttmozgás segíti a gyermek én-határainak megismerését, a másik észlelését, fejlődik önfegyelme, önuralma, együttműködő, kooperáló képességük és toleranciájuk.
- A mozgásos versengések során átélnek a sikert és a kudarcot egyaránt. Így tanulják ezeknek a kezelését, elviselését.

5.4. A mozgásfejlesztés tartalma

Óvodánk mozgásfejlesztő programja kiemelten az alábbi területeken valósul meg:

- a szabad játékban a gyermekek kötetlen, spontán, természetes játékos mozgása közben,
- a testnevelési foglalkozáson,
- mindennapi testnevelésen,
- differenciált mozgástevékenység során.

- úszásoktatás és korcsolyaoktatás alkalmával

3 - 4 éves korban: A nagymozgások fejlődését kívánjuk segíteni, ezért leginkább a csúszáshoz, kúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz, guruláshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk (csúszda, létra, tornaszőnyeg, asztalok, székek).

4 - 5 éves korban: Nagyobb hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció. Mindezt jól szolgálják a célba dobó játékok (kugli, ugróiskola, ugrókötel, labda). Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése (hinta, Body Roll, füles labda, lépegető, forgó korong stb.)

5- 7 éves korban: A finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékokban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére. Pl.: ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, gyöngyfűzés, építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás, stb. A gyermekek felügyeletének biztosítása mellett használjuk fel a mozgásos tevékenységekre az öltözőt és a fejlesztő szobát is.

Mozgásfejlesztés a szabad játékokban

Valamennyi szintéren fontos a feladat természetes mozgáskedv megőrzése, felkeltése és a mozgásigény kielégítése, valamint a motiváló, mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása teremben a szabad levegőn, eszközökkel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában.

Óvodánk belső és külső sajátossága feltételeinek megléte lehetővé teszi a szabad mozgásforma önálló és célzott gyakorlását, kipróbálását. A mozgásos tevékenységekhez a csoportszobát a belső folyosót, a teraszt is alkalmassá tesszük, a könnyen mozgatható bútorok átrendezésével mozgásösztönző szerek biztosításával (asztalok, székek, mászóakák, billenő hinta, füles labda, Body Roll)

Nagy területű udvarunkon a természetes anyagból készült több funkciós fa mászóka, csúszda, fa illetve az ezeket kiegészítő tornaszerek, jól szolgálják a testi képességek fejlődését, mozgásuk összerendezettségét, sok lehetőséget biztosítanak mozdulataik kipróbálására, téri tapasztalataik megszervezésére.

Fontos eszközként tartjuk számon az egyensúlyi helyzet keresését igénylő kerékpárokat, rollereket és a lengő hidat, valamint a ritmikus mozgást biztosító mérleg hintát, billegőket, hintákat. A sokoldalú képességfejlesztés céljából engedjük a gyermekeket fára mászni. Tervezzük a sport udvarrész továbbfejlesztését, ahol felügyelet mellett a sokoldalú mozgásfejlődést elősegítő felszerelések és eszközök mindig a gyermekek rendelkezésére állnak.

A gyermekek mozgásigénye különböző. Nagyon fontos, hogy a nagyobb, aktívabb mozgást és a nyugodtabb tevékenységet kedvelő gyermekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, egymást tiszteletben tartani. Ehhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása, betartása. Az óvodapedagógus tudatosan szervezze a fejlesztési feladatokat. Az udvaron minden gyermek csoportjától független, érdeklődésének megfelelően csatlakozhasson bármelyik óvónő, vagy gyermek által kezdeményezett mozgásos játékhoz, feladathoz (kivétel a kiscsoportos gyermekek). A feltételek birtokában fontos, hogy megtanítsuk a gyermekeket a sport – és a manipulációs eszközök használatára. Tanítsunk sok, mozgásos játékot, régi népi játékot is, pl.: ugrókötelezés, ugróiskola, dalos játékok. Kapcsolódjunk be a gyermekek által szervezett és kezdeményezett játékokba, ha ezt igénylik, ötleteinkkel fejlesszük tovább. Fontos az egymás testi épségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztása.

Elsődleges tennivalónk az óvoda helyiségeinek (csoportszoba, öltöző, folyosó, terasz, udvar) további mozgás centrikus berendezése, fejlesztése, (Kerékpárok, kerékpárút, fák közé feszített kötél, mászóka, célba dobó, képességfejlesztő játékok).

Meggyőződésünk, hogy a rendszeres mozgás során fejlődnek a gyermek pszichikai, testi, értelmi és szociális képességei, ezek eredményeként egészségesebbek lesznek.

Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon

A tevékenységek levezetésénél maximális lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgáselemeket. Differenciált feladatok adásával segítjük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatokat. A mozgás kivitelezését segítő utasításokat a feladat végzése alatt többször ismételjük, az értékelést, ellenőrzést egyszerre végezzük. Mutassuk meg a helyes mintát. Ösztönözzük őket az esztétikus, pontos mozgásra. Fontos szempont a foglalkozások szervezésénél, hogy a gyermekek a lehető legkevesebb várakozási idővel folyamatosan mozogjanak. Amíg lehetőség van rá, a szabadban tornázzanak.

A sokoldalú mozgástapasztalat, alapvető mozgáskészségek, mozgásformák megismerése, a testi képességek kibontakoztatása mellett a gyermekeknek sok testnevelési játékra van szükségük. Mindezek mellett a testnevelési foglalkozások tartalmában és gyakorlatában a komplexitást is érvényesíteni kell, azaz több tevékenységi forma művelődési anyagát lehet beépíteni. Gyakorlattá vált, a nagycsoportos korosztály esetében a testnevelési játékokat ismétlő foglalkozás, és a rendgyakorlattal, főgyakorlattal tervezett tevékenységek váltakozása. Az azonos életkorú gyermekek, ill. az azonos képességű gyermek együttes mozgásos tevékenysége, csoportközi integrációs tevékenységek.

Óvodánkban alapkérdésnek tekintjük a sport, tornaszerek és kézi szerek folyamatos bővítését, amelyek magukban hordozzák a játék és a testnevelés mozgásanyagának gyakorlati lehetőségét. A kézi szerek segítségével – tornabot, kendő, szalag, szalagos bot, buzogány, labda, babzsák, karika – végzett gyakorlatok, a különböző fogásmódok, forgatások, emelések, dobások, stb., mind jól szolgálják a finom mozgások kialakítását, a téri irányok gyakoroltatását, az oldaliség tanítását, segítik a kéz fogóizmmainak erősítését.

A tudatos fejlesztési céllal tervezett nevelői munka eredményeként minden gyermek láthatóan, mérhetően magasabb fejlődési szintet ér el a korábbihoz képest.

A rendgyakorlat és gimnasztika alapgyakorlatai:

- Játékos járás, futás, ugrás, dobás gyakorlatok és a gyakorlásokhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok,
- Játékos támasz gyakorlatok (csúszás, kúszás, mászás, bújás, gurulás hossz tengely körül, átfordulások, tarkóállás, kézálási kísérletek), gyakorlására szerkesztett testnevelési játékok,
- Játékos függés, egyensúly, labda gyakorlatok (kézzel, lábbal) és a gyakorlásukhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok,
- Játékos emelések, hordások, küzdő gyakorlatok (húzások, tolások) és a gyakorlásukhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok, versengések,
- Játékos foglalkozások a szabadban (rollerezés, kerékpározás, csúszkálás, szánkózás, kuglizás...),
- Játékos testtartásképző – javító és lábboltozat süllyedést megelőző javító gyakorlatok (kúszás előre és hátra, hason és hátton, labdadobás hason fekvésben, célba és társnak),
- Játékos, zenés – mozgásos önkifejezés (táncos és népi játékok, gyermek néptánc alapok)
- Játékos légzési gyakorlatok.

Mozgásfejlesztés a mindennapi testnevelésen

Minden korcsoportban naponta egyszer 5-10 perces időtartammal szervezzük meg. A tevékenység napirendbe történő illesztése állandó. A mindennapos testnevelés anyagát elsősorban mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal. Az örömmel és jó hangulatban végzett játékok jó lehetősége nyújtanak a fejlesztő program egy-egy feladatának megvalósításához, társas kapcsolatok alakításához (a futó és fogó játékokkal a nagymozgások és a térészlelés, labdajátékokkal a szem-kéz, szem-láb koordináció és a finommotorika fejlődik. A játékok, térformák felidézésével a vizuális, verbális memóriájuk fejlesztésére, valamint szókincsük gyarapítására nyílik lehetőség.

Mozgásfejlesztés differenciált mozgástevékenység során

Az 5 éves korosztálytól a gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelően részt vehetnek szakképzett néptánc oktató óvodapedagógus által vezetett néptánc foglalkozáson. Az ortopéd szűrést követően prevenció, ill. korrekció tornát szervezünk az arra rászoruló gyermekeknek.

5.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban
- A gyermekek mozgása összerendezett, kialakult a nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50 – 100 m távolságot kitartóan végig futni.
- A természetes mozgások (csúszás, kúszás, mászás, dobás) technikáit ismerik
- Tudnak helyben labdát pattogatni.
- A különböző verseny játékok, ügyességi játékokban betartják a szabályokat.
- Képesek alkalmazkodni társaikhoz, toleránsak, együttműködők, segítőkészek.

6. A külső világ tevékeny megismerése

A környezeti nevelés általában a környezeti kultúra megélését és átadását jelenti. Az élő és élettelen környezetünkkel való harmonikus együttélést, életmódot, gondolkodást, viselkedésmódot, szokást és értékrendszert. Mindezek kialakítására legalkalmasabb az óvodáskor, mely ideális és fontos szakasza a környezeti nevelésnek, hiszen a szokások már a korai életszakaszban kialakulnak, s az egész életre szóló élmények, benyomások, szokások alapvetően meghatározzák a leendő felnőtt környezeti gondolkodását, környezet és természetvédelmi szemléletét és környezettudatos magatartását.

Programunkban a komplex környezeti nevelés fokozott hangsúllyal van jelen. A környezet megismerése áthatja a gyermek életét, az óvodai tevékenység egészét.

6.1. A külső világ tevékeny megismerése – környezet és természet

6.1.1. A külső világ tevékeny megismerésének célja

Biztonságban tájékozódnak környezetükben, ismerik szűkebb és tágabb, természeti és emberi környezetüket. Erősödik a pozitív érzelmi viszony a nemzeti, a multikulturális értékek, a népi, és a családi hagyományok, a szülőföld, a hazai táj, a természet szeretete, védelmének igénye, a környezettudatos magatartás.

6.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, kíváncsiságára, megismerési vágyára, sokoldalú érzékelésén alapuló érdeklődésére építés. A természeti, és szűkebb lakókörnyezetükhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása
- Több érzékszervre ható, és cselekvés közben felfedezett környezeti tapasztalatszerzés feltételeinek megteremtése, a spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése bővítése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása
- Tanulási készségeket, képességeket meghatározó részfunkciók tudatos fejlesztése alkalmi, folyamatos megfigyelés, gyűjtés, szimulációs játékok közben)
- A környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban a spontán és irányított beszélgetéssel, önérvényesítő törekvések segítése, anyanyelvi-értelmi nevelés megvalósítása
- A gyermekek önálló véleményalkotási, döntési képességeinek fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet átalakításában
- A beszélő környezet megteremtése, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések támogatása
- Olyan jeles napok, településünkhöz fűződő néphagyományok, multikulturális elemek beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják gyermekeink óvodai életét, fejlesztik az erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozza szokás és normarendszerüket
- A családi tárgyi kultúra értékeinek megismerése, beépítése a napi gyakorlatba
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális pedagógiai módszerekkel történő tevékenységének, tapasztalatszerzésének biztosítása
- A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, bevonásuk a környezet megfigyelésébe, átalakításába
- Szociális hátrányok enyhítésére szülőkkel közös ismeretszerző kirándulás szervezése

6.1.3. A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma, témakörei

- Természet és társadalmi környezet megismerése

- Környezetalakítás, a felnőtt környezettudatos mintájának biztosításával
- Környezetvédelem

Természet és társadalmi környezet megismerése

A témakörök keretét az évszakok változásai, az évszakokhoz kapcsolódó jelenségek megfigyelése, jellemző tevékenységei, a hagyományok és jeles napok töltik meg tartalommal.

Szülőkkel való közös tevékenység során ismerjék meg a társadalmi környezetünkben fellelhető foglalkozásokat: pl. fodrász, kőműves, kozmetikus, varrónő, szerelő stb.

A természeti és társadalmi témákról szerzett tapasztalatok, ismeretek az életkor előre haladtával folyamatosan bővülnek, és koncentrikusan mélyülnek, maguk a témakörök is több ponton kapcsolódnak egymáshoz.

3 - 4 éves korban:

- **Óvodások vagyunk:** ismerkedés az óvoda helyiségeivel és az ott dolgozókkal
- **Testünk:** önmaga felismerése és azonosítása a tükörben, testrészek, érzékszervek megnevezése, a testrészek, érzékszervek funkciója és ápolása, az orvos gyógyító munkája.
- **Család:** ismerkedés a családdal (fényképen azonosítva), a mi otthonunk, lakásunk részei (szoba, konyha, fürdőszoba)
- **Évszakok:** figyeljék meg az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit, szerezzenek tapasztalatot az időjárás és öltözködés összefüggéseiről.
- **Növények:** megneveznek néhány, a környezetükben található növényt, gyümölcsöt, zöldségfélét, virágot, tapasztalatot szereznek színéről, illatáról, ízéről
- **Állatok:** megneveznek néhány, a közvetlen környezetükben található állatot, utánozzák mozgásukat és hangjukat.
- **Élő-élettelen:** élő és élettelen közötti különbségtétel megfigyeltetése (csíráztatás).
- **Napszakok:** a csoport napirendje, nappal, - éjszaka fogalma.
- **Közlekedés:** ismerkedés a gyalogos közlekedéssel, környezetükben található járművek megfigyelése (autó, autóbusz, kerékpár)
- **Színek:** figyeljék a környezetük színeit, ismerkedjenek az alapszínekkel.

4 - 5 éves korban

- **Óvodások vagyunk:** középsősök lettünk, élményszerző séták az óvoda szűkebb környezetében
- **Testünk:** tudatosodjanak a főbb testrészek funkciói, alakuljon ki testfogalmuk, oldaliság tanítása, alakuljon ki bennük a testünk ápolásának igénye, és az orvos gyógyító munkájának fontossága
- **Család:** a mi családuink, tagjai, otthonunk címe, lakásunk része, berendezései, nemi sztereotípiáktól mentes közvetítése a családi feladatoknak
- **Évszakok:** évszakonként az időjárás- és a természet változásainak megfigyelése, összefüggéseinek megvilágítása, az időjárás változásának hatása az emberek tevékenységére és az állatok életmódjára
- **Növények:** az évszakok, az időjárás változás hatása a növények életére, figyeljék meg néhány növény fejlődését, érését
- **Állatok:** figyeljék meg az évszakok, időjárás változásának hatását az állatok életére, ismerkedjenek meg néhány állattal és kicsinyeivel a valóságban vagy képen.

- **Élő-élettelen:** közvetlen környezet, megfigyeltetése, osztályozása élőre-élettelenre (növények hajtatása, gondozása, anyagok tulajdonságai)
- **Napszakok:** napszakokhoz kötött tevékenységek tudatosítása, nappal és éjszaka fogalmának megismertetése
- **Közlekedés:** a gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása, ismerjenek néhány személy- és teherszállító járművet
- **Színek:** fedezzék fel a környezetükben található azonos színeket

5-7 éves korban

- **Óvodások vagyunk:** Nagycsoportosok lettünk, iskolások leszünk, tájékozódás az óvoda tágabb környezetében.
- **Testünk:** tudatosodjanak az emberi test (a domináns kéz) részei és azok funkciói, emberi és állati testrészek, érzékszervek összehasonlítása funkciójuk szerint, az egészséges életmód, egészségvédelem fontosságának tudatosítása (egészség – betegség – gondozás, egészségügyi vetélkedő)
- **Család:** a mi családjunk, családfa (nemek-, kor szerinti csoportosítás), foglalkozások, feladatok a családban, (nemi szerepek sztereotípiáktól mentes közvetítése), ünnepeink, szeretteink körében.
- **Évszakok:** az évszakok időjárásának és a természet változásainak összehasonlítása; a természeti változások hatása az emberre, állatra, növényre; figyeljék meg az évszakokban folyó munkálatok és azok fontosságát, és lehetőség szerint vegyenek részt benne.
- **Növények:** tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van; kísérik figyelemmel a növénytermesztést (az óvoda udvarán) és betakarítást (mezőgazdasági területeken),
- **Állatok:** tudják, hogy az állatok életmódja és az időjárás változása között összefüggés van (elköltöznek, gyűjtögetnek, szőrmét váltanak); hasonlítsák össze külső és belső jellemzőjük alapján, illetve csoportosítsák a szűkebb és tágabb környezetükben található állatokat.
- **Élő-élettelen:** tegyenek különbséget az élő természet tulajdonságai és az élettelen természet tulajdonságai között, élő- és élettelen dolgok összehasonlítása, csoportosítása.
- **Napszakok:** ismerkedjenek a napszakokkal (hajnal, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjszaka) és az azokban végzett tevékenységekkel; az idő múlásának felismerése.
- **Közlekedés:** önállóan tájékozódjanak a gyalogos közlekedésben (irányok, jelzések megismerése); ismerkedjenek szárazföldi, vízi, légi közlekedési eszközökkel; hasonlítsanak össze személy- és teherszállító járműveket.
- **Színek:** különböztessenek világos és sötét színeket, ismerjék a színárnyalatokat.

Környezetalakítás

Életkori szinten gyakorolják, alkalmazzák a gyermekek a tapasztalati úton megszerzett készségeket, ismereteket. Az életre való felkészítés nem nélkülözi a munkatevékenységek lehetőségeinek kiaknázását.

A környezetalakítás céljából nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres tevékenység legyen, ami beépül az óvodai nevelés komplex folyamatába.

A tárgyakról, jelenségekről szerzett benyomásokat, ha azok érzelmileg megalapozottak a gyermek tovább éli, átrendezi.

Az óvónő- és a dajka környezethez, természethez fűződő pozitív viszonya, aktív környezetalkító munkája minta a gyermek számára. Fontos, hogy az ügynek a szülőt is megnyerjük, hiszen így alakítható eredményesen a szép, tiszta környezet iránti belső igény.

A gyakorlás legtermészetesebb színterei:

- kötetlen játék (játékhelyek átrendezése, csoportszoba rendjének helyreállítása, ünnepek előtti díszítésben való részvétel, stb.)
- célzott tanulási folyamat: gyűjtögetés, dugványozás, csíráztatás, ültetés, gyomlálás, öntözés, kísérletezés.
- természetes élethelyzetek: a természet kincseinek alkotó módon történő felhasználása, átalakítása,
- virágos- és konyhakert, természet és élősarok, termések, levelek, csigaházak, kavicsok, növények nézegetése, válogatása, játékukban történő felhasználása.

Környezetvédelem

Környezetvédelmi elveink:

- Velünk, körülöttünk élő növényekre, állatokra vigyázzanak! (Ne tépjék le a virágokat, ne tapossák el a bogarakat, csigákat, békákat, s ne kezeljék játékszerként!
- Óvják a környezet, természet kincseit! (víz, levegő, föld)
- Ne szemeteljenek!
- A szelektív hulladékgyűjtést alapvető értéknek tekintsék!
- Vigyázzanak a környezetük tisztaságára!

A környezetvédelmi nevelés feladatának eredményes megvalósításához a nevelőtestület tagjainak szoros együttműködésére és a szülőkkel való sokrétű kapcsolat kialakítására van szükség.

A környezetvédelmi nevelés elsősorban a felnőttek pozitív mintáján, a szokásokon, a környezettel való kapcsolattartáson, hétköznapi apró történésein keresztül érvényesül.

Az udvari élet, a séta, a kirándulás azért fontos, mert az óvónő segítségével a gyermekek rácsodálkoznak a természetre, észreveszik a szépet és jót, de a károsat is.

Fontos teendőink közé tartozik az olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, amelyek lehetővé teszik, hogy gyermekeink harmonikus kapcsolatba kerülhessenek környezetükkel. Érdeklődésük-kíváncsiságuk felkeltésével, érzelmeik alakításával olyan tapasztalatokhoz, ismeretekhez juttatni őket, melyek révén megtanulják a létrehozott értékek védelmét, megbecsülését. Mintaként szolgál a felnőttek környezettudatos magatartása. Udvarunk kiváló terep a környezet szeretetének, védelmének állandó gyakorlására.

A környezet megismerésére nevelés helyszínei

CSOPORTSZOBA	UDVAR, KÖZVETLEN KÖRNYEZETÜNK	KIRÁNDULÁSOK, SÉTÁK
---------------------	--	--------------------------------

<u>Élő-természet sarok:</u>	<u>Tevékenységek a természetben, a természet átalakítása:</u>	<u>A természet változásainak, szépségeinek, jelenségeinek megfigyeltetése:</u>
<p>Gyűjtött termések, kavicsok, kagylók, növények, hajtások, csírák.</p> <p>Természettudományi könyvek, kísérletek eszközei.</p> <ul style="list-style-type: none"> - zöldségfélék, gyümölcsök feldolgozása (saláták, ivólevelek, befőttek, kompótok) - képkártyák, fényképek elhelyezése - kísérletek: növényekkel, természeti jelenségekkel (víz, jég, hó, hő, anyagok) - jeles napok, hagyományok ápolása, annak jelképei: <p>ADVENT</p> <ul style="list-style-type: none"> - adventi koszorú, - Mikulás napi jelképek - Luca napi búza - Mézeskalácssütés, <p>FARSANG</p> <ul style="list-style-type: none"> - maskarák <p>HÚSVÉT</p> <ul style="list-style-type: none"> - tojásfestés 	<ul style="list-style-type: none"> - betakarítás, - levélsöprés, - talaj-előkészítés, - madáretető kihelyezése és folyamatos gondozása, - veteményezés, talaj gond. - kísérletek (szél, hó, jég, víz, föld, levegő) - jeles napok, hagyományok, ápolása - <u>Szituációs játékok</u>, népi játékok - „farsang farka” - Lakodalmas játék, - Kukoricamorzsolás, - Kiszabás égetése, - Májusfaállítás, - Madármentés - Föld napja, - Víz világnapja 	<ul style="list-style-type: none"> - Kertek-udvarok, (szüret) - Piac - Társadalmi környezet: Emberi munka megfigyeltetése, géppark, szabad állattartás, - Pékség - Természetváltozás megfigyelése évszakonként a környező erdőkben - Középületek megfigyelése (városháza, könyvtár, posta, orvosi rendelő, ABC, Tájház, - Szent István szobor, - Mátyás emlékmű, - Állatok és életterüknek megfigyeltetése - Állatkert, - Természettudományi Múzeum, - Babamúzeum, Játékmúzeum - Vasútállomás

6.1.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek életkoruknak megfelelően érdeklődnek a szűkebb –és tágabb környezetük iránt.
- A gyermekek irányított és spontán megfigyelésekből adódó önálló véleményüket, tapasztalataikat, problémahelyzetek mérlegelésével el tudják mondani, mesélni
- A gyermekek elemi ismerettel rendelkeznek:
- Tudják lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét, életkorukat,
- Ismerik a testrészek neveit, helyét, funkcióját, igényesek testük tisztaságára,
- Különbséget tudnak tenni évszakok között, ismerik az évszakok jellemzőit,
- Felismerik az időrendiséget, oksági viszonyokat a napszakok tevékenységeit.
- Ismerik a hagyományokat, a nemzeti, multikulturális értékek egyes elemeit.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, jellemzőit, azonosságait, és különbségeit.
- Alkalmazzák a főbb közlekedési szabályokat.

- Óvják környezetük tárgyi,- természeti jelenségeit, alakul környezettudatos magatartásuk. Részt vesznek aktívan a környezetvédelmi munkákban
- Önállóan gyakorolják- dajkák bevonásával- a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit, ismernek növényekkel
- Életkoruknak és fejlettségüknek megfelelően ismerik a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományokat, szokásokat, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit.
- Szeretik és védik a természeti értékeket.

Környezeti nevelési programok, tevékenységek

	Program/tevékenység megnevezése	Tartalom	Időszak	Résztvevők köre
1.	Környezetvédelmi játszóház	életközösségek terepi tapasztaltatása	évszaknak megfelelő időpont	óvodásgyermek, szülők, óvodapedagógusok, nevelőmunkát segítők
2.	Víz világ napja, Föld napja, Madarak-fák napja	zöld jeles napi hagyományörzés	jelesnapok	óvodásgyermek, szülők, óvodapedagógusok, nevelőmunkát segítők
3.	Kertgondozás	óvodakertben tevékenykedés	évszaknak megfelelő időpont	óvodásgyermek, óvodapedagógusok, nevelőmunkát segítők
4.	Élj szelektíven!	szelektív hulladékgyűjtés	egész év folyamán	óvodásgyermek, szülők, óvodapedagógusok, nevelőmunkát segítők
5.	A „hulladék nem szemét,” játékkészítés	újra felhasználás	havonta 1 x	óvodásgyermek, szülők, óvodapedagógusok, nevelőmunkát segítők

6.	Mentsük meg a Földet!	Internet/ facebook Kampány a Föld megmentésért! Te is tegyél érte! Ne dobd el, ne szemetelj! Élj műanyag nélkül! Vásárolj környezettudatosan!	évente 2x	óvodásgyermek, szülők, óvodapedagógusok, nevelőmunkát segítők
7.	Zöldülj!	Fa/virágültetés	évente 2x tavasz, ősz	óvodásgyermek, szülők, óvodapedagógusok, nevelőmunkát segítők
8.	Erdei óvoda	életközösségek terepi tapasztaltatása	évente 1x	óvodásgyermek, szülők, óvodapedagógusok, nevelőmunkát segítők

6.2. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések

A környező valósággal való ismerkedés, a folyamatos cselekedtetés kapcsán a gyermekek sokoldalú tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Matematikai tartalmú elem valamennyi tevékenységben jelen van és a súlyozottan mozgáson, érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés szinte észrevétlenül megvalósítható.

Az óvodapedagógus elsődleges feladata, gondoskodni a megfelelő eszközök és tevékenységek biztosításáról, amely felkelti a gyermek érdeklődését és változatos, sokszínű lehetőséget nyújt az alapvető matematikai készségek, képességek fejlődéséhez. A matematikai tevékenységhez jó színvonalú eszköztár – MINIMAT, színes rúd, mágneses tábla, logikai játék, tükrök, testek, síkmértani formák, mérleg, mérőegységek, kártyák, dominók, képes kirakók, saját készítésű munkalapok, fejlesztőfüzetek, (pl. Diszlexia megelőző feladatgyűjtemény).

Fő alapelvünk, hogy ne kész ismereteket közöljünk, ne kész műveleti sémákat sajátítsunk el, hanem bevonjuk a gyermekeket az anyaggyűjtő, a kitalálás, a kigondolás, az önálló feladat, és problémamegoldó tevékenységekbe, amelyek során összehasonlítható, megkülönböztethető, lényeges sajátosságokat kiemelő konkrét műveletekre is sor kerül.

A motoros (mozgásos), az észleléses, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megértésére.

6.2.1. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések célja

A gyermekek rendelkeznek életkoruknak és egyéni fejlettségüknek megfelelően sokoldalú érzékszervi megtapasztalásból eredő mennyiségi, formai, és kiterjedésekkel összefüggő ismeretekkel, készségekkel, tapasztalataikat tevékenységekben tudják alkalmazni.

6.2.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek spontán és irányított helyzetekből adódó matematikai tapasztalatszerzés útján történő érdeklődésének felkeltése.
- Pozitív viszony kialakítása, a probléma helyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.
- A gyermeki tevékenység változatos formáinak (egyéni, páros, mikro csoportos) biztosítása, a cselekvéses, tanulásból adódó tapasztalatok összegzése.
- A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének megalapozása, sajátos logikájának elfogadása, egymás véleményének meghallgatásával, kortárs kapcsolatokban, és problémahelyzetekben.
- A gyermekek aktív, passzív szókincsének, mennyiségi-minőségi gyarapítása, a fogalmak, relációk körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása. A gondolatok, a problémamegfogalmazás, pontos egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált képességfejlesztés.

6.2.3. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai szinterei

- A spontán matematikai megismerés általános színterének tekintjük a játékot, a mozgásos tevékenységeket, ahol természetes környezetben folyik a tapasztalatgyűjtés. Létrejönnek olyan a játék során adódó szituációk, amelyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére, ok-okozati összefüggések felismerésére.
- A célzott tanulási helyzetekről úgy gondoljuk, hogy a gyermekek eltérő, egyéni képességei, ismeretei, szociokulturális környezete miatt a leghatékonyabb közvetítői az egyéni képességfejlesztés és ismeretszerzés alkalmainak. Az egyéni, páros és mikro csoportos, és kooperatív tevékenyekdetetés foglalkoztatás kapcsán az óvodapedagógus differenciáltan foglalkozik a gyermekekkel. Megfigyelheti előrehaladásukat, fejlettségi szintjüket, s ennek függvényében tervezheti – egyénre és csoportra szabottan – a magasabb szintre emelést.
- Négy éves kortól kötetlen formában játékos cselekedtetés, sokoldalú érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés útján valósul meg a matematikai nevelés
- Nagycsoportban mikro csoportban szervezzük a tevékenységeket.

Fő alapelvünk: hogy ne kész ismereteket közöljünk, ne kész műveleti sémákat sajátítassunk el, hanem bevonjuk a gyermekeket az anyaggyűjtő, a kitalálás, a kigondolás, az önálló feladat, és problémamegoldó tevékenységekbe, amelyek során összehasonlítható, megkülönböztethető, lényeges sajátosságokat kiemelő konkrét műveletekre is sor kerül.

A motoros (mozgásos), az észleléses, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására.

6.2.4. A fejlesztés tartalma

- Az összetartozó dolgok megfeleltetése
- Csoportosítás: tulajdonságok szerinti szétválogatás és halmazba sorolás
- Számfogalom megalapozása
- Halmazok számossága, a számok sorrendben történő ismételtetése és a „Hány?” kérdés megválaszolásának képessége
- Halmazok összehasonlítása tulajdonságaik szerint
- Sorba rendezés megnevezett mennyiségi tulajdonságok és felismert szabályosság szerint
- Számítási műveletek, halmazokkal végezhető játékos műveletek
- Építések, alkotások szabadon és másolással
- Geometria: a forma és a minta felismerése, azonos és eltérő formák csoportosítása
- Tevékenységek tükörrel
- Tájékozódás térben, síkban, téri irányok

6.2.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Felismerik a környezetükben lévő elemi matematikai összefüggéseket.
- A halmazokkal való műveletek végzésében jártasak; összehasonlítás: mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megoldanak alapvető problémahelyzeteket, felismernek tapasztalati összefüggéseket, következtetéseket
- Értik és helyesen alkalmazzák az összehasonlítást kifejező szavakat, relációkat, matematikai összefüggéseket, tapasztalataikat, ismereteiket, a játéktevékenységekben tudják alkalmazni
- Felismernek az alapvető geometriai formákat
- Kialakul az alapvető helyzetek, relációk az irányok megkülönböztetése, a balról-jobbra való haladási irány követése.

7. A munka jellegű tevékenység

A munka a gyermek mindennapi tevékenységének része, mely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat. Megerősítést nyer a munka jellegű tevékenység nevelőértéke. A fejlesztés csak és kizárólag a gyermek örömteli, örömmel vállalt tevékenységén belül valósul meg.

A munka sajátossága, hogy bizonyos külső kényszer is motiválja, lemérhető, konkrét célja van.

A munkálkodásuk során ismerkednek szűkebb és tágabb környezetükkel, szülőföldjükkel a tárgyi-, és természeti világról egyre pontosabb információ birtokába jutnak, a biztonságos és elérhető munkaeszközök használata közben lehetőség nyílik – a különböző észlelési formák összekapcsolásával – a munkavégzés pontosabbá és szervezettebbé tételére. A munka nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, átalakítja tevékenysége során.

7.1. A munka célja

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül, alakulnak a munkavégzéshez szükséges, attitűdök készségek, képességek, erkölcsi tulajdonságok, kompetenciák:

- Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon az összpontosítási képességük, munkaszervezési képességük
- Érzelmi-akarat: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk
- Szociális társas: alakuljon ki a felelősségérzetük, feladattudatuk.

7.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A munkavégzéshez alapvető feltételek biztosítása (idő, hely, eszköz, légkör)
- A gyermekek önkéntesen, önállóan, örömmel, képességeik szerint végezhesék a személyükkel kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a közösség érdekében végzett munkatevékenységet. Aktív-cselekvő részvétellel a munkavégzés lépéseinek elsajátítása
- Tudatos pedagógiai munka során a munkavégzéshez szükséges szokások kialakítása és betartásának, konkrét, reális, fejlesztő értékelése. Az iskolakezdéshez szükséges munkaérettség kialakítása
- Saját és mások munkájának elismerésére, megbecsülésére nevelés.
- Önálló véleményalkotás, döntési képesség fejlesztése kortárs kapcsolatokban, együttműködés közben
- A közösségért végzett munkák vállalásánál jelenjen meg a helyes önértékelés és önbizalom
- Beszélő környezet biztosítása, a kommunikációs kedv fenntartása a gyermeki kérdések támogatása a munkavégzés során
- A munka tevékenységek során,- eszköz használat, helyi jellegzetességek- a szülőföldhöz, nemzethez kötődés erősítése
- A munkavégzésben a szülők közreműködésének aktív részvételének ösztönzése (pl. növény, gyűjtőmunka, Környezetvédelmi napok)

7.3. A munka jellegű tevékenységek területei

- Önkiszolgáló munka
- Környezet rendjének megőrzése
- Alkalomszerű munka (egyéni megbízatás)
- Felelősi munka
- Naposi munka
- Növény, állatgondozás

Önkiszolgáló munka a gyermek személye körüli feladatok ellátását jelenti. A felnőtt segítségével ismerkedik a tevékenység folyamatával, sorrendjével. Területei: testápolás, étkezés, öltözködés.

Környezet rendjének megóvása alkalmával lehetőséget adunk a gyermekeknek az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezet átalakítására és rendjének megőrzésére. Pl. A csoportszoba berendezési tárgyainak átrendezése (játékok, foglalkozási eszközök, tisztálkodási szerek, bútorok); a csoport rendjének helyreállítása (asztaltörlés, söprögetés, stb.); udvari játékok, kerti szerszámok rendezése, használata, megfelelő, elérhető és biztonságos helyen való tárolása; környezetvédelmi tevékenységekben való részvétel (levélsöprés, gereblyezés, hulladékgyűjtés).

Alkalomszerű munkák alkalmával egyéni, alkalmi megbízatások, a napi élet során folyamatosan adódnak, mely feladatok elvégzése egyfajta önállóság kialakulását eredményezik. Időnként olyan megbízatásokat is teljesítenek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek. Pl.: Eszközök, tárgyak, üzenetek átadása, gyűjtőmunka, ünnepi készülődés (ajándékkészítés, játék javítása, tisztítása, készítése), kisebbek segítése.

Felelősi munkát fokozatosan vezetjük be, majd folyamatosan bővítjük a tartalmát. Olyan tevékenységekben alkalmazzuk, ahol nem jelenik meg, felesleges várakozási idő. Pl. öltözői rendfelelős, fürdőszoba felelős, fogkrémosztó, ebéd-felelős stb.

Naposi munkát 5 – 7 éves korban vezetjük be. A várakozási idő elkerülése ebben a tevékenységben is fő szempont. A munkáért felelős gyermek jelölése, mely segíti a motiváció

kialakulását, oly módon történik, amely nem akadályozza a gyermeket a folyamatba-és abból való kilépésben, ill. az egész napos tevékenysége során. (pl. kötény, karszalag, kendő). Elsősorban az étkezéseknél, foglalkozási eszközök, előkészítésében, teremrendezés közben valósul meg.

Növény – állatgondozás: Csoportonként kertet gondoznak, ismerkednek a növények fejlődésével, és tevékenyen részt vesznek a növények ápolásában, és a kisállatok (madarak) gondozásában. Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról. A gyermekek munkatevékenységéhez elegendő mennyiségű és minőségű, biztonságos és számukra elérhető eszközök, szerszámok állnak rendelkezésre. Pl.: takarító eszközök, kerti szerszámok.

7.4. A munkajellegű tevékenység tartalma

A gyermek önkéntességét, aktivitását, érdeklődését igyekszünk tudatosan felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében.

Nagy fontosságot tulajdonítunk a munkavégzés során a teljes önállóság biztosítására. A munkavégzés nem időszakonként, hanem rendszeresen, folyamatos tevékenység, amely beépül az óvoda nevelési folyamatába. Fontosnak tartjuk az élsarok kialakítását, és a kerti munka fontosságát.

A közösen gyűjtött gyümölcsöt és zöldségfélét feldolgozzuk, (pl. megfőzzük, tartósítjuk) Ösztönözzük a szülőket, hogy a gyermekek otthon is gyakorolják az önkiszolgálást és a családért végezhető munkajellegű tevékenységet.

7.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Szívesen vállalnak egyéni és közösségért végzett megbízásokat, és azokat felelősséggel teljesítik.
- Kitartóan, aktívan tevékenykednek, munkatempójuk különbségei ellenére képesekké válnak az együttműködésre, szociális magatartásuk (kivárás, tolerancia) a közösségi kapcsolataikat pozitívan befolyásolják
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.
- Képesek-életkori szinten,- saját személyükkel kapcsolatos feladatok ellátására.
- Kialakul a környezet rendjének, megtartásának, megóvásának gondozásának igénye
- Kialakul az iskolakezdéshez a testi, lelki, és szociális érettség.

8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni.

A tanulás tevékenységekben valósul meg. A tanulás a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Az óvodapedagógus által szervezett foglalkozásokon, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A világban minden, ami megismerhető befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent, komplex foglalkozások rendszerén keresztül juttatják el a gyermekekhez.

Az három kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

8.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás célja

Változatos tevékenységek során, a gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire, építés közben alakuljon kompetenciájuk, erősödjön attitűdjük, készségeik, képességeik, fejlődjön kreativitásuk.

8.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Megismerési vágy, kíváncsiság sokoldalú érdeklődés, kielégítése, az óvodában folyó tevékenységekhez való pozitív viszony kialakítása
- A gyermekek tanulását támogató környezet megteremtése, az előzetes tapasztalatok figyelembe vételével
- Különböző élethelyzetekben a gyermekek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből szerzett spontán tapasztalatoknak, ismereteknek a célirányos fejlesztése
- Tevékenység közben, szokások formálása, szociális együttlét iránti igény felébresztése; türelem, kivárás, alkalmazkodás, egymás segítése
- A gyermek önkifejező törekvéseinek segítése
- Modell értékű kommunikációs helyzetek teremtése a gyermeki kérdések támogatására
- Értelmi,- kognitív- kommunikációs képességek fejlesztése (érzékelés, valósághű észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, valósághoz közelítő képzelet)
- A gyermekek személyiségének fejlesztése; önállóság, kitartás, pontosság, feladattudat
- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított, pedagógiai módszerek alkalmazása
- Személyre szabott pozitív értékeléssel a cselekvéses tanulás segítése
- A gyermekek egyéni képességeinek, fejlődési ütemének, szociokulturális háttérének figyelembe vételével differenciált, egyéni fejlesztése
- Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése, az alábbi módon:
- Az iskolaérettséget támogató pedagógiai munka
  - Az iskolaválasztás támogatása
  - Az iskolával való kapcsolat fenntartása
  - Az óvoda- iskola átmenetet segítő program kidolgozása, megvalósítása
- A gyermekek kezdeményezéseire támaszkodó pedagógiai eszközök segítségével, inger gazdag környezetben az egészséges személyiségfejlődés fejlesztése
- Az esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások megvalósítása az esélyegyenlőség biztosítása, az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérése.

8.3. A tanulás feltétele, formái, típusai, elvei

A tanulás **feltétele** sokoldalú érzékelésen, észlelésen alapuló tapasztalatszerzés lehetőségének biztosítása.

A differenciált képességfejlesztés feltétele:

- **A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése.** A sajátos diagnosztikai eszközök pontos vezetése elősegíti a problémák korai felismerését. Lehetőség nyílik arra, hogy egyénre szabott feladatot tudatosan tervezzük. Képet kapunk arról is, hogy melyik gyermeknek lesz szüksége más szakember (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus) segítségére.
- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított pedagógiai módszerek alkalmazásával **differenciált tervezés.**
- A fejlődés **nyomon követése**, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója. A gyermekek fejlődését az erre a célra szolgáló fejlettségmérő lapon tudjuk követni, az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Az óvodai nevelés a teljes óvodai életet magában foglaló, tevékenységek keretében folyik. A gyermekek iskolakészültségét az egyéni érési tempó figyelembe vételével állapítjuk meg, amely az óvodából az iskolába történő lassú átmenetet segíti. A gyermek belső

érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként kialakul az iskolai munkához szükséges fejlettségi szint.

A lehetséges tanulási formák

- spontán játékokban tapasztalatszerzés,
- gyermeki kérdésekre – válaszokra épülő ismeretszerzés,
- célzott megfigyelés, tapasztalat-, élményszerzés (séta, kirándulás),
- cselekvés közben, felfedezés során megvalósuló tanulás.

A tanulás típusai: Az óvónő pedagógiai szabadsága alapján dönt az elvárható és a szükséges szervezeti keretokről a tevékenység alapú tanulási formákról. A foglalkozások kiterjesztett formában alkalmazandók, a szükséges módszertani felkészültség mellett, tervezettek, fokozatos időtartamúak, gyakorlatiasak, tevékenykedtetők. A csoport aktuális fejlettségi állapota, az egyes gyermekek igénye, szükséglete a foglalkozások tartalma és a helyi adottságok függvényében tervezzük, hogy melyik napon, milyen tanulási keretet-formát választunk.

A tanulás szervezési elvei

- műveltségterületek komplexitása,
- a gyermekek egyéni élményei, tapasztalatai, mozgásos-és beszédhelyzetek meghatározó szerepe az ismeretszerzésben,
- tervszerűség és spontaneitás összhangja,
- egyéni fejlettséghez, eltérésekhez igazodó pedagógiai módszer, és differenciált fejlesztés.

A gyermekek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére, meglévő tapasztalataira építve irányítjuk a megismerést, a gondolkodás folyamatát. A tanulási folyamatban centrális szerepet kap a mozgásos, cselekvéses felfedező tevékenykedtetés biztosítása, a sokoldalú érzékelésen (vizuális, hallási, tapintásos) alapuló tapasztalatszerzés, élményszerzés. A képességek fejlesztése megkívánja az ismeretek rendszeres feldolgozását, az alkalmazkodó képesség lehetőségeinek megteremtését. Képességeket kifejezetten tevékenységben fejlesztünk, a beszéd és gondolkodás egységével. Az értelmi nevelésben a „tapasztalni – megismerni” elvet valljuk, s nem a kész ismeretek, cselekvésformák betanítását.

A tanítás-tanulás folyamatban a bizalomra, megértésre épülő óvónő-gyermek közötti kapcsolatra törekszünk, amelyben a gyermek, szorongás nélkül, örömteli kíváncsisággal vehet részt. Kiemelt szerepet kap a pedagógiai asszisztens a tanítás-tanulás folyamatában az óvodapedagógus útmutatásainak végrehajtásában segítve a gyermekeket.

A tanulás lehetséges formái programunkban játékokba ágyazott komplex tevékenységekben valósulnak meg, oly módon, hogy a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozásokat tervezünk és szervezünk annak érdekében, hogy a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készítsük fel.

A tanulástámogatás érdekében felhasználjuk az IKT adta lehetőségeket (programok, eszközök).

8.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodából iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki, szociális, kognitív érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

Az iskolaérett gyermek fizikai alkalmasságának jellemzői:

- Megfelelő test fejlettség elérése. Kb. 120-130 cm, 20-22 kg (egyéni eltérések előfordulhatnak)
- Megfelelő fizikai erőnlét: a 45 percig való padban ülés, koncentráció, iskolatáska súlya megterheli a nem megfelelően érett szervezetet
- Fogváltás elindulása
- Elemi mozgások összerendezettség: a kúszás, mászás, lábujjhegyen-, sarkon-, külső talpélen járás, guggoló járás, szökdelés páros- és egy lábon, fejemelgetés hason és háton fekvésben. Ezen mozgások pontatlan, hibás végrehajtása idegrendszeri éretlenségre utal, ami írás-olvasás nehézséget okozhat. Képes labdát gurítani, dobni, elkapni.
- Nagy- és finommozgások összerendezettsége. A beszédmozgás is finommozgás
- Kialakult ceruzafogás
- Jobb-balkéz dominancia egyértelmű felismerhetősége. A dominanciák akkor hibátlanok, ha azonos oldalra esnek.
- Jól működő látás-hallás
- Egyensúlyérzék
- A keresztcsatornák jól működése

Az óvodáskor végére a gyermekek **szociálisan** is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan iskolaérett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- Képes kapcsolatot kialakítani és fenntartani kortársaival
- Ismeri és betartja a társas közösség szabályait, azoknak megfelelően él
- szabálytudattal rendelkezik
- A közösség igényeinek felmérésére képes
- Együttműködik a felnőttel, pedagógussal, társaival
- elfogadja a felnőttek irányítását

A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálásának a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő iskolaérett gyermeknél:

- Várja az iskolát, elvégzi a rábízott feladatokat, kitartó és nem hagyja abba a tevékenységeit, képes kb. 20 percig figyelni, önálló munkavégzésre képes, a kudarcot jól tűri, elviseli a frusztrációt, önreflexióra képes, monotónia-tűrése kialakult, tud nyugodtan ülni, türelmesen várni, megérti az egyszerű utasításokat
- Feladattudat, feladattartás, kötelességérzet
- Érzelmi-akarati érettség: Tudja elfogadni, hogy valami nem sikerül elsőre.
- Jó kudarctűrő képesség
- Érzelmi kiegyensúlyozottság jellemzi
- Akarati tevékenység megerősödése

A **kognitív** érettség azt jelenti, hogy a gyermeknek széles körű ismeretekkel kell rendelkeznie az őt körülvevő világról, el kell tudnia helyezni magát az időben és társadalmi környezetben.

A kognitív érettség feltételei:

- Személyes adatainak ismerete: ismernie kell a saját teljes nevét, szülei nevét, lakhelyét, születési évét, évszakok, napszakok, napok változását.
- Testséma: tudja megnevezni testrészeit.
- Jó térérzékelés. Meg tudja különböztetni jobb és baloldalát.
- Térí tájékozódási képesség, téri irányok felismerése
- Vizuális megfigyelőképesség
- Reprodukáló képesség térben és síkban
- Soralakítási képesség, sorritmus folytatása
- Gestalt látás: Ettől függ, hogy a gyermek tudja-e részeket egészként értékelni, betűsort szóként felfogni
- Iránykövetés képessége: kézzel is képes legyen gyors, hirtelen irányváltásokra
- Szem-kéz koordináció: ha két szem koordinálatlanul mozog, vagy nehezen fixál, az írás és olvasás megtanulását nehezíti
- alak-, szín-, forma-, és nagyságállandóság kialakulása: hiánya betűtévesztést, helyesírási nehézséget okoz.
- alak-háttér biztos megkülönböztetése: ennek hiánya okozza a figyelem elterelődését
- azonosságok, különbözőségek felismerése
- auditív megkülönböztetés
- analízis-szintetizálás: képes legyen hangokra bontani szavakat, hangokból pedig szavakat összerakni
- átfordítási képesség az a képesség, amikor az egyik érzékelési síkon szerzett ismeretet egy másik érzékelési síkon reprodukálják.
- Beszédkészség, beszédfejlettség, anyanyelvi érettség: beszéde tiszta, érthető, folyamatosan beszél. Szókincse, kifejezőkészsége korának megfelelő. Egy adott képről képes önállóan néhány összefüggő mondatot mondani.
- Elemi gondolkodási műveletek: összefüggések felismerése, következtetések levonása, elemi logikai műveletek végzése, lényeglátás.
- problémamegoldó képesség
- emlékezet (vizuális és auditív) fejlettség, felidézés képessége
- mechanikus és késleltetett emlékezet fejlettsége
- figyelem- koncentráció
- emberrajz készítés
- számolási készség: képes számlálni, 10-es számkörben tud tájékozódni, tárgyak segítségével elemi számolási műveleteket

IV. SZERVEZETI ÉS IDŐKERETEK

1. Szervezeti és időkeretek

Heterogén csoportok szervezésére törekszünk, mivel a fejlődésbeli egyéni különbségek jobban észlelhetőbbek, egyértelműbbek. Életszerű, családi, testvérek, barátok egy csoportba kerülhetnek, valamint az új kicsik beilleszkedése hamarabb lezajlik, lerövidül a beszoktatási idő, több figyelem jut egy-egy kisgyerekre.

A csoportbeosztásnál figyelünk arra, hogy a különböző életkorú gyerekek száma megközelítően egyforma legyen, a nemek arányára, lehetőség szerint figyelembe vesszük a szülők kérését is. A heterogén életkorú gyermekcsoportok az óvodapedagógustól nagyobb figyelemmegosztást, differenciálási képességet, rugalmasságot követelnek. Hiszünk abban, hogy programunk hatékonysága nem a csoportok szervezeti keretétől függ, hanem az óvodapedagógus felkészültségétől, helyzetfelismerésétől, kreativitásától, empátiás készségétől.

A csoportszervezés szempontjai: átlaglétszám 20 fő, maximum 25 fő; csoportszoba férőhelye.

Az óvoda teljes nyitva tartási idejében a gyermekekkel történő tevékenységek mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

2. Napirend, heti rend kialakítása

A napirend, heti rend kialakítása a helyi adottságok, hagyományok figyelembevételével az adott időszakhoz alkalmazkodva történik. A folyamatos napirendben a napot nagy intervallumokra osztjuk. Csak azoknál a tevékenységeknél jelölünk konkrét időpontot, amelyek minden alkalommal azonos időpontban valósulnak meg (pl.: ebéd, alvás).

A nap folyamán a szabad játék biztosítása mellett, **5-35 perces csoportos foglalkozások szervezése:** 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete: 30 perc, 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete: 40 perc, 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete: 60 perc

A szeptember 1.-től május 31.-ig terjedő időszak napirendjének ajánlott tervezete.

Időtartam	Tevékenységek	Óvónő a folyamatban
7 ⁰⁰ – 8 ³⁰	Szabad játék, játékba integrált tanulás komplex módszerrel (párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek) Beszélgetés, vers, ének, rajzolás, mintázás, kézimunka	gyermekek fogadása, játékszervezés, irányítás
8 ³⁰ – 9 ³⁰	Folyamatos tízórai, testápolási teendők tízórai előtt és után	tevékenységek szervezése, irányítása gondozási feladatok a tevékenységek szervezése, irányítása
9 ³⁰ – 12 ¹⁵	A már elkezdett komplex, játékos, párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek folytatása. (5-	tevékenységek szervezése, irányítása gondozási feladatok

	35 perces csoportos foglalkozás) Szabadjáték és mozgás a szabadban, csoportszobában. Szervezett, mindennapos játékos mozgás a szabadban és a csoportszobában.	a tevékenységek szervezése, irányítása
12 ¹⁵ – 13 ¹⁵	Ebéd Testápolási teendők ebéd előtt és után	gondozási feladatok, testápolás szervezése irányítása
13 ¹⁵ – 14 ⁵⁵	Mese, pihenés	a csoport nyugodt pihenésének megteremtése, mesélés
14 ⁵⁵ – 15 ³⁰	Folyamatos ébredés, uzsonna Testápolási teendők ebéd előtt és után	nyugodt légkör biztosítása a folyamatos ébredéshez gondozási feladatok a tevékenységek szervezése, irányítása
15 ³⁰ – 17 ⁰⁰	Szabad játék csoportban, udvaron Tehetséggondozó tevékenységek	tevékenységek szervezése, irányítása gondozási feladatok a tevékenységek szervezése, irányítása

A nyári napirend kialakítása sokkal rugalmasabb. Az év közben már kialakított szabályok, szokások normarendszer megtartásával adjunk lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezze, és kötetlenebb formában biztosítsuk számukra a változatos tevékenységet.

Sok időt töltünk a szabad levegőn, az udvaron és július hónapban tematikus heteket, „táborokat” szervezünk (mese – dráma, indián, öko- kézműves, angol –sport, magyar hagyományörző).

3. Az óvodai nevelés tervezése

A tevékenységek megszervezésénél maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat – vallási, nemzeti, etnikai – figyelembe vesszük a gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazzuk.

HETIREND		
KORCSOPORT	KÖTELEZŐ FOGLALKOZÁS	CSOPORTOS FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSE
3 - 4 éves		A külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Testnevelés Mindennapi testnevelés
4- 5 éves	Testnevelés Mindennapi testnevelés	A külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
5 – 7 éves	Testnevelés Mindennapi testnevelés	Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A szervezett tanulás munkaformái:

Frontális	Testnevelési játékok, Mindennapi mese
Mikro csoportos	A külső világ tevékeny megismerése, Verselés, mesélés

	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka; ének, zene, énekes játék, gyermektánc Testnevelés, Mindennapi testnevelés
Kooperatív	A külső világ tevékeny megismerése, Verselés, mesélés, Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint
Páros	Együttműködés rokonszenvi alapon, mely segíti a nevelés eredményességét. Tanulási motiváció kialakítását célozza, részképességek fejlesztése.

Az óvodapedagógus által szervezett foglalkozások időkeretei korcsoportonként

Az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozások:	3 - 4 éves korban	4 - 5 éves korban	5 - 7 éves korban
Testnevelés	Heti 1x (5-15perc)	Heti 1x (20-30 perc)	Heti 2x (30-35perc)
A külső világ tevékeny megismerése	Heti 1x (5-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (25-35 perc)
Verselés, mesélés	Napi 5-10 perc	Napi 10-15 perc	Napi 20-25 perc
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Heti 1x (5-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (25-35 perc)
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Heti 1x (5-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (25-35 perc)
Egyéni fejlesztés	Naponta, illetve a sajátos nevelési igény szerint.		
Logopédia		Heti 2x	Heti 2x

Fejlesztő torna		Heti 1X	Heti 1x
-----------------	--	---------	---------

A programunkhoz kapcsolódó szakmai dokumentumok:

1. A vezető éves pedagógiai munkaterve, mely összefűzi az egyes csoportok éves pedagógiai munkáját.
2. Az óvodai program éves tervezése, az óvodapedagógusok által vezetett hivatalos csoportnaplóban történik.
3. Tervezés 1 évre: tevékenységek tartalmához szükséges anyagot tartalmazza.
4. Tervezés 3 hónapra: Nevelési feladatok: az egészséges életmód alakítása, az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés (játék, munka)
5. Tervezés 10 napos ciklusokban: Verselés, mesélés/ Ének, zene, énekes játék, gyermektánc/ Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka/ Mozgás/ KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGSIMERÉSE (matematika tartalmú tapasztalatszerzés)
Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása. (gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit (ezen belül 5-35 perces foglalkozások, annak érdekében, hogy a gyermeket fokozatosan, de különösen az óvoda utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készítsük fel.
6. Programunk fontos eleme, jogszabály szerint, az óvodás gyermekek fejlődésének folyamatosan nyomon követése.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza:

- (1) A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.
- (2) A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza
  - a) a gyermek anamnézisé,
    - * a gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlettségének mutatóit,
    - a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
    - amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,
    - a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,
    - a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket.

Indokolt esetben kezdeményezzük, a szülőnél a szakszolgálat igénybevételét.

Az óvodapedagógus a gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlődésének eredményét - szükség szerint, de legalább nevelési évenként kétszer – jogszabály szerint vezetett dokumentációban rögzíti.

Elkészítjük a gyermekek portfólióját, amely tartalmáról a szülőt tájékoztatjuk.

7. Óvodai nevelési programot vegyes életkor szerint szervezett óvodai csoportokban valósítjuk meg.
8. Az 5.-6-7. életévüket betöltött gyermekek esetében DIFER mérést végzünk
9. A csoportnapló

Az óvodai csoportnapló az óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál.

Az óvodai csoportnaplóban fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, az óvodavezető aláírását, papíralapú dokumentum esetén az óvodai körbélyegzők lenyomatát, a pedagógiai program nevét.

Az óvodai csoportnapló tartalmazza

- a) a gyermekek nevét és óvodai jelét,
- b) * a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három-négyéves, a négy-ötéves, az öt-hatéves a hat-hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődei ellátásban részesültek,
- c) a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,
- d) a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,
- e) a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirendet napi bontásban,
- f) nevelési éven belüli időszakonként
- fa) a nevelési feladatokat,
- fb) a szervezési feladatokat,
- fc) a tervezett programokat és azok időpontjait,
- fd) * a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit,
- fe) az értékeléseket
- g) * a feljegyzést a csoport életéről.

4. A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődés nyomon követését szolgáló dokumentumok

4.1. A gyermekek mérése és értékelése az óvodában

Célunk olyan mérési, értékelési eljárások alkalmazása, amelyek a gyermekek megismerését szolgálják. A reális és szakmailag megalapozott értékelés az alapja a további

fejlesztési feladatoknak. A szülők folyamatos és egyéni tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről.

Alapelvnek tekintjük, hogy az óvoda, nevelési intézmény, így a lehetséges és szükséges mérések ennek megfelelően tervezettek. A nevelés-tanulás egymásra ható és egymást feltételező folyamatát kívánjuk a mérésekben tükröztetni.

A differenciált egyéni képességfejlesztésnek mindenhol érvényesülni kell, kiemelten a hátrányos helyzetű és a tehetséges gyermekek esetében. Minden óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell megsegíteni, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon követése, mérése, értékelése és a további fejlesztési menet meghatározása. Ez az egyéni fejlődést tartalmazó dokumentumainkat intézményi szinten meghatározza.

Kiemelt jelentőségű a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése.

Az információk rögzítését szolgáló dokumentumok

Dokumentum	Mérési, értékelési területek, szempontok	Információ rögzítése
Személyiség lap	A gyermek óvodáskor előtti fejlődésének, a család szocio-kulturális jellemzőinek megismerése	Óvodáskor kezdetén
Fejlettségmérő lapok	<ul style="list-style-type: none"> - Mozdásfejlettség - Testséma - Téri tájékozódás - Térbeli mozgás fejlettsége - Értelmi fejlettség - Finommotoros koordináció fejlettsége - Nyelvi kifejező készség - Szociális fejlettség 	Óvodáskor kezdetén

Fejlettséget követő lapok kimeneti célokkal	<ul style="list-style-type: none"> - Egészséges életmód, - Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés - Mozgás - Játék - Munka - Külső világ tevékeny megismerése – környezet és természet - Külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések - Verselés, mesélés - Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka - Ének, zene, énekes játék, gyermektánc 	Évente 1x, minden év áprilisában
---	--	----------------------------------

A mérés során keletkezett dokumentumok felhasználása

Az óvodapedagógus számára	A szülő számára
A kapott eredmények alapján megvalósul az egyénre szabott fejlesztés	Jelentős információhordozó A szülő a konkrét adatokból látja gyermeke aktuális fejlettségi szintjét.
Az eredmények újabb mérések adataival bizonyítják a változásokat.	A tájékoztatás a családdal való együttműködés gerincét képezi A mérési eredmények megbeszélése a szülőkkel

4.2. A csoport előrehaladásának értékelése

Cél a nevelés folyamatát nyomon követve a csoportok szokás- és szabályrendszerének megfigyelése, mérése, értékelése a kapott eredmények alapján tovább fejlesztés. A csoport előrehaladásának figyelemmel kísérésével az óvodapedagógusok munkájának, hozzá adott értékének meghatározása.

Nevelési év végén az óvodapedagógusok értékelik a csoport az egészséges életmód, az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés, a mozgás, a játék, a munka, a külső világ tevékeny megismerése, verselés, mesélés, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, ének, zene, énekes játék, gyermektánc területén elért eredményeket. Az összegzett tapasztalatokra, valamint az éves mérési eredményekre épül a következő nevelési év nevelési, fejlesztési terve.

A csoporton belüli neveltségi szint személyes megfigyelésen alapul, amely a csoportban dolgozó két óvónő munkájának megfigyelésére, valamint az egyéni összegző mérés eredményeire

épül. A gyermekek társas helyzetének vizsgálatához évente kétszer szociometriai mérést alkalmazunk.

4.3. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik.
- A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

V. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

1. Közvetlen partnerek

1.1. Szülő- gyermek- pedagógus együttműködésének formái

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet. A nyitottság mindenekelőtt lehetőségek megteremtése a szülők fogadására, az óvoda-család jó kapcsolatában nyilvánul meg.

A szülő, a gyermek a pedagógus együttműködésének célja a személyiségi és a szülői jogok tiszteletben tartásával erősíteni a partneri viszonyt. Elismerjük a befogadó nevelésben a család elsődlegességét, és a velük tartott kapcsolatot áthatja a kölcsönös tisztelet, felelősség, bizalom és az elfogadó, toleráns magatartás.

Az óvodapedagógus feladatai a családban és az óvodában folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése a különbözőség elfogadásának közvetítése. A családok sajátosságainak, szokásainak figyelembevételével a segítség családokhoz illesztett megoldásainak keresése, az intervenciók gyakorlat érvényesítése. Pedagógiai elveinkkel megegyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása is feladataink közé tartozik. Fontosnak tartjuk, hogy a családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány csökkentése érdekében a szülőkhöz való közelítés oly módon történjen, hogy abból egyértelműen a segítőkészség és az együttműködés szándéka tükröződjön. Feladatunknak tartjuk a gyermekek fejlődéséről nyújtott folyamatos és hiteles tájékoztatást, amely modell értékű nyílt kommunikáció által, a gyermekek iskolai beilleszkedésének közvetett segítségét szolgálja. Feladatok közé tartozik a családok kultúrájának megismerése, az óvoda értékrendjének közvetítése, valamint a szociális érzékenység tudatos fejlesztése.

Az együttműködés tartalma a biztonságot nyújtó, szeretetteljes családi légkör megteremtése, a csoportról pozitív kép kialakítása, mely meghatározza a gyermek későbbi közösségi életét, személyiségének alakulását, formálódását.

Szülői értekezleteken az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, programokat, problémákat beszéljük meg. Sor kerül a szülő véleményének, javaslatának meghallgatására és figyelembevételére (tervezett idő: nevelési év elején, félévkor). Alkalmankénti rétegszülői értekezlet, egyéni beszélgetések szervezése történik, amelyeken sor kerül a gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélésére, a család szokásainak, értékrendjének megismerésére, megértésre.

Nyílt héten a szülőknek lehetőséget biztosítunk a napi életbe való betekintésre, így a szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kapnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, aktivitásáról.

Közös programok szervezése lehetőséget teremt a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, normáinak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveink közelítésére. A napi kapcsolattartásra az óvodai napirend zavarása nélkül van lehetőség az óvodába érkezéskor, így a szülő folyamatosan tájékozott lehet gyermekével kapcsolatos eseményekről, fejlődéséről.

Az együttműködés alapelvei

- A nevelésben a család elsődlegességének elismerése, tisztelet a szülő iránt.
- A család szokás-norma rendszerének megismerése, elfogadása.
- A gyermek fejlődéséről folyamatos, hiteles tájékoztatás.
- Pedagógiai elvünkkel egyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása, eredményességének figyelemmel követése
- A családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány, kötelességszerű csökkentése.
- A gyermek fejlettségének és a fejlődés egész családot érintő rizikó faktorainak mérlegelése, az erősségekre építés elve alapján

Kapcsolattartás lehetősége

Formája	Tartalma	Résztevők
Beiratkozás	<ul style="list-style-type: none"> - személyes kapcsolat felvétel - személyi adatok rögzítése - az óvoda bemutatása - betekintés a csoportok szervezett tevékenységeibe 	<ul style="list-style-type: none"> - Óvodavezető - szülő - gyermek
Óvodakezdés Ismerkedő napok „Hívogat a Hétpettyes”	<ul style="list-style-type: none"> - Anyás beszoktatás - bizalom kiépítése - motiváció kialakítása a tevékenységek iránt 	<ul style="list-style-type: none"> - óvodapedagógus - gyermek - szülő
Szülői értekezlet Ismerkedő szülői értekezlet Ismétlődő szülői értekezlet Réteg szülői értekezlet	<ul style="list-style-type: none"> - az óvoda életével kapcsolatos információk megbeszélése - ismerkedés a helyi programmal - a csoport életének ismertetése - azonos témában érintett szülők részvételével 	<ul style="list-style-type: none"> - óvodapedagógus - szülő

Szülők fóruma	- nevelési nehézségek megoldására szakember bevonásával	- óvodapedagógus - szülő - előadó
Nyílt nap, hét	- betekintés az óvoda mindennapjaiba	- óvodapedagógus - gyermek - szülő
Környezetvédő Projektnapok	- környezetvédelmi tevékenységek - szelektív hulladékgyűjtés, komposztáló, Öko tábor	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Adventi délután	- kellemes hangulatú beszélgetések, - kapcsolat – bizalom kiépítése	- óvodapedagógus - szülő
Egészségvédő Projekthét	- gyümölcssaláta, Pötyi konyha - Kihívás Napja - Barna hét – Föld napja - Kék hét – Víz világnapja - Tarka hét – Madarak- fák napja	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Mikulás várás	- vidám hangulatú ünnepszervezés	- óvodapedagógus
Karácsonyi Projekthét	- közös készülődések, vendégvárás, ünnepvárás - érzelmi kapcsolat mélyítése, - gyertyagyújtás, hagyományápolás - sütemények készítése (mézes kalács, sült alma)	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Farsang	- vidám hangulatú együttlét, közösség formálás, hagyományápolás	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Farsang- farka	- Maszkok, maskarák készítése	
Anyák napja	- Meghitt, közös együttlét, műsor, ajándékkészítés	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Gyermeknap, sport- rendezvények	- A családok egészséges életmódra nevelése, közös élmények, az óvodai kötődés erősítése	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Szabadidős programok	- Kirándulás, színházlátogatás, kiállítás, közös játékelmény	- óvodapedagógus - szülő - gyermek
Kérdőívek Hirdetőtábla	- szülői értekezlet, fórum, rendezvény	- óvodapedagógus - szülő

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. Nem vállalhatjuk át a családi nevelés feladatainak megoldását, de hozzájárulunk a családi nevelés, okozta hátrányok, fejlődésben történő lemaradások kompenzálásához. A gyermek reális megismeréséhez, értékeinek felfedezéséhez alapszükségleteinek kielégítéséhez az önálló véleményalkotásra, döntési képességeinek fejlődésére a szülőket hozzásegítjük a gyermekek óvodai fejlődéséről való rendszeres és hiteles tájékoztatással. A hagyományosan jó kapcsolat konkrét tevékenységeken keresztül mérhető leginkább. Évről évre megrendezzük a szülők aktív közreműködésével az óvoda hagyományos ünnepeit (karácsony, farsang, farsang- farka, anyák-napja, évzáró, gyermeknap). Hagyományos az óvoda nevelési eredményeit bemutató nyílt hét, melyek iránt nagy az érdeklődés. A résztvevő, szülők elismeréssel szólnak az óvoda nevelési módszereiről, eredményeiről.

1.2. Óvoda- Fenntartó

Kapcsolatunk egyrészt a köznevelési törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.

Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, beszámolók.

1.3. Óvoda- Iskola

Nevelésünk egyik fő feladata, hogy a gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. A zökkenőmentes iskolakezdés elősegítése érdekében a helyi sajátosságok, szokások figyelembe vételével korrekt kapcsolatra törekszünk az iskolával.

Célunk a kudarcmentes iskolakezdet és az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése.

Az együttműködés alapelvei

- Kölcsönös nyitottság, bizalom nevelőpartneri viszony
- Közös dokumentumok ismerete
- Nevelési feladatok összehangolása
- Kölcsönös hospitálás, közös továbbképzésen való részvétel

Feladataink

- Az iskolakészültséget támogató pedagógiai munka (tanulási képességek, kulcskompetenciák, egyéni differenciált képességfejlesztés)
- Képességfejlesztő programok megvalósítása
- Tanulási zavarok kialakulását megelőző módszerek alkalmazása (Dyslexia megelőző programok, korszerű tanulási munkaformák, drámapedagógia, konfliktuskezelési technikák)
- Az iskolaválasztás segítése (tanítónők megismerése, nyílt napok, közös kirándulások)
- Közös szabadidős programok szervezése (közös évnyitó, közös játszóházak, sport rendezvények, kirándulások)
- Hospitálásra épülő együttműködés (jó gyakorlatok megismerés, „áttanítás” az iskolába, óvodába)
- Gyermekek fejlődésének után követése